NORGES OPTIKERFORBUND
Hovedutvalg: Kontaktlinseforum

Det Kgl. Sosial- og Helsedepartement
Postboks 8011 DEP

0030 Oslo

Sandvika, 29. oktober 1997

HØRINGSSVAR - FORSLAG TIL LOV OM HELSEPERSONELL MV.

Innledning

Norges Optikerforbund har med interesse gjennomgått tilsendt høringsnotat av juli 1997, vedrørende utkast til ny lov om helsepersonell.

Norges Optikerforbund - NOF - vil innledningsvis få slutte seg til de begrunnelser som Departementet anfører for en ny og samlet lov for helsepersonell. Det er grunn til å anta at en samling av helsesektorens utøvere i én felles lov vil gi myndighetene bedre oversikts- og styringsmuligheter, samtidig som brukerene av helsetjenestene vil kunne forvente å møte en mer enhetlig og mer samordnet tjeneste.

Optikere har siden juni 1988 vært lovregulert gjennom forskrift med hjemmel i nåværende Lov om helsepersonell mv. av 14. juni 1974. Generelt har denne lovreguleringen ført til et høyere og mer homogent faglig nivå innen optikerfaget. Selv om optikere, sammen med leger, har enerett på ordinasjon av individuelt tilpassede optiske hjelpemidler, herunder også kontaktlinser, har ikke dette forhold hatt en prisdrivende effekt for publikum - noe enkelte fryktet da forskriften ble innført.

Høringssvar

NOF vil konsentrere sitt høringssvar om følgende punkter:

- Definisjon av helsepersonell - § 3
- Metoder, oppgaver og undersøkelser forbeholdt autorisert helsepersonell - §§ 11 og 87
- Innrettelse av privat helsetjeneste og intern kontroll - § 15
- Melding til offentlig myndighet om bierhverv - § 22.
- Bruk av beskyttet tittel - § 23
- Bruk av medhjelpere - § 24
- Opplysningsplikt i førerkortsaker - § 40
- Grunnlaget for godkjenning - § 56
- Vilkår for lisens - § 57
- Samarbeid mellom helsemyndigheter og utdanningsmyndigheter - § 61
- Utstedelse av autorisasjon, lisens og spesialistgodkjenning - § 62
- Opprettelse av Helsepersonellnemd - §§ 78 og 79

Malmskriverveien 35 – Postboks 419 – 1301 Sandvika – Telefon 67 56 83 30 - Telefax 67 54 79 29 – Org.nr. NO 970938494 MVA

De enkelte punkter:

§ 3 - Definisjon av helsepersonell

Definisjon av helsepersonell er for vid. Det bør skilles klarere mellom hva som er helsepersonell (autorisert) og det som kan kalles "tilstøtende grupper", dvs personell som arbeider innenfor helsetjenesten i en eller annen form. Det vil føre til mye forvirring og unødvendig sammenblanding av begreper dersom alle er helsepersonell, mens noen er autorisert helsepersonell.

Det bør kun være autoriserte helsepersonell som omhandles av begrepet helsepersonell, og at andre kalles medhjelpere, assistenter el.annet.

Lisensiert helsepersonell.

Man innfører i § 3, pkt.4, 2 ledd, et begrep som heter autorisert helsepersonell, og her tas det med personell som kun har lisens. NOF mener at begrepet lisensiert helsepersonell må erstattes med begrepet "midlertidig autorisert" (se under kommentarer til § 57).

§§ 11 og 87 - Metoder, oppgaver og undersøkelser forbeholdt autorisert helsepersonell.

Ordinasjon av individuelt tilpassede synshjelpemidler er i dag forbeholdt leger og optikere, jfr.Lov om Helsepersonell §3, Optikerforskriften § 9. Det er dessuten i § 9 satt krav om tilleggskompetanse for å kunne tilpasse kontakt linser. Se også høringsnotatets side 26.

Bakgrunnen for disse bestemmelsene er åpenbart primært å sikre publikum mot helseskade forårsaket av ukyndig virksomhet. Innføring av Optikerforskriften i 1988 medførte en generell kompetanseøkning samtidig som ukvalifisert ordinasjonsvirksomhet ble forhindret. Det er i dag god dekning av optikere på landsbasis, de fleste i privat virksomhet, men en del også på øyeavdelingene og i hjelpemiddelsentraler. Det var særlig i privat virksomhet at det før Optikerforskriften, ble utført ukvalifisert arbeide med ordinasjon av synshjelpemidler, herunder også kontaktlinsetilpassing.

Norges Optikerforbund er av den oppfatning at bestemmelsene i Optikerforskriftens § 9 med hensyn til at ordinasjonsvirksomheten ble begrenset til leger og optikere, har bedret kvalitetsnivået på synshelsetjenesten i Norge. Dette på grunn av et høyere og mer homogent kompetansenivå, bedre samarbeids- og henvisningsrutiner til andre helsefagsgrupper og økt trygghet for det publikum som søker optikertjenester.

Vi vil på denne bakgrunn se det som naturlig og sterkt ønskelig at begrensningene i retten til synsoptisk ordinasjonsvirksomhet videreføres også i den forslåtte nye Lov om Helsepersonells mv. §§ 11 og 87. som forskrift

§15 - Innrettelse av privat helsetjeneste og intern kontroll.

«Det skal utpekes en person med nødvendige kvalifikasjoner, som skal ha det overordnede helsefaglige ansvaret».

NOF sier seg enig i forslaget. Dette vil være spesielt viktig for optikere, som kan komme i situasjoner hvor hensynet til mer kommersielle interesser kan bidra til et press på det helsefaglige ansvaret som påhviler. Bestemmelsen vil sikre at det helsefaglige kan bli ivaretatt uten utilbørlig påvirkning fra ikke faglige krefter.

§ 22 - Melding til offentlig arbeidsgiver om bierverv

NOF har gjennomgått de foreslåtte lovparagrafer 78 og 79 samt tillegg til høringsnotatet datert 22.09.97.
En del optikere er offentlig ansatt ved sykehus, hjelpemiddelsentraler og ved utdannelsesinstitusjonen for optikere, Høgskolen i Buskerud, Institutt for Optometri. Bestemmelser vedrørende eventuelle bierverv er tildels omtalt i de aktuelle offentlige arbeidsgiveres personellreglement. Dersom forhold rundt bierverv også skal reguleres i Helsepersonelloven, vil NOF anbefale alternativ 1 - melding etter anmodning fra arbeidsgiver.

§ 23 - Bruk av beskyttet tittel

Tittelene som i dag benyttes av optikere, er "Optiker" og "Optiker med kontaktlinsekompetanse". Arbeidsområdet for optikere er definert i ; Forskrift for godkjenning m.v. av optikere - godkjent i statsråd 22. april 1988. Denne forskrift regulerer hva som er arbeids- og ansvarsområdet til de to kategoriene.

Den internasjonale utvikling har i mellomtiden vært å kalle optikere med tilsvarende utdanningsbakgrunn og yrkesområde som det norske, for "optometrister". Når vi oversetter "optiker" med "optician", fører det til stadige misforståelser med hensyn til vårt fagområde i Norge. En "optician" er i de engelsktalende land en assistent/medhjelpergruppe som er håndverksmessig utdannet til å tilpasse (fysisk) og utlevere briller og andre synshjelpemidler til en pasient. Yrkesgruppen har ikke utdanning til eller lovmessig adgang til å utfører syns- og øyeundersøkelser, eller å ordinere synshjelpemidler. Dette området er forbeholdt for fullt utdannede OPTOMETRISTER, som for all praktisk sammenlikning tilsvarer den norske "Optiker med kontaktlinsekompetanse".

Norges Optikerforbund foreslår herved at den norske tittel "optiker med kontaktlinsekompetanse" bør kunne skiftes ut til "Optometrist".

§ 24 - Bruk av medhjelpere.

Her må det klarere retningslinjer til. Skal *"forsvarlig utifra oppgavens art, helsepersonellets kompetanse og graden av tilsyn"* defineres av hver enkelt helsearbeider ut i fra egen overbevisning, vil det resultere i svært forskjellig praksis. Tilsynsplikten bør blant annet defineres klarere. Vil det for eksempel være tilstrekkelig at prinsipalen blir tilkalt ved problemsituasjoner, må prinsipalen og medhjelperen befinne seg i fysisk nærhet, dvs. i samme hus ?

Optikere i Norge arbeider svært spredt, og for største delen i privat praksis. Det er mulig å tenke seg et press fra arbeidsgiver mot ansvarlig optiker, om å benytte **ukvalifisert**

arbeidskraft i stor utstrekning. Man kan også tenke seg situasjoner hvor praksiser blir åpnet "på delegasjon" uten at det i det hele er fast optiker tilknyttet, kun en "prinsipal", som kanskje befinner seg i en annen by. Dette vil kunne føre til uholdbare tilstander. Situasjonen er mulig å tenke seg innenfor et fagområde hvor helsearbeidet er en del av virksomheten, mens mer kommersielle interesser styrer andre deler. NOF ser derfor klart at det innenfor området delegasjon settes strenge grenser til både hva som kan delegeres, og hvorledes dette skal håndterers i praksis.

NOF mener i prinsippet at arbeidsoppgaver som er forbeholdt autorisert helsepersonell, ikke kan delegeres.

§ 40 - Opplysningsplikt i førerkortsaker

NOF støtter ordlyden og intensjonen med lovforslagets § 40. Norske optikere har den nødvendige faglige ekspertisen på området og er allerede involvert i forbindelse med førerkortsaker gjennom førerkortforskriftens § 10. Vi sier oss videre enige i at opplysnings- og meldeplikten bør påvile det helsepersonell som faktisk undersøker pasienten.

§ 56 -Vilkår for autorisasjon

Helsemyndigheter forutsetter her en kontroll av profesjonsutdanningenes helsefaglige innhold. Dette betyr et behov for nært samarbeid mellom yrkesorganisasjonene og de som skal evaluere det faglige innhold i utdanningene fra helsemyndighetenes side. Kravet vil derfor føre til et øket behov for de faglige rådene. I dagens faglige råd finnes spesialkompetanse som er i stand til å foreta en slik vurdering som Departementet ønsker. Dersom de faglige råd nedlegges, vil NOF være skeptiske til at et sentralt organ innen Helsetilsynet skal være i stand til å uttale seg om det faglige innholdet i hver enkelt utdanning.(Se også kommentar under §§ 61, 78 og 79).

Krav for opprettholdelse av autorisasjon:

Muligheten til å stille krav om en form for dokumentert etterutdanning for å opprettholde autorisasjonen, vil NOF ønske velkommen. Med dagens raske kunnskapsutvikling er det et absolutt behov for pasienter å vite at den helsefaglige person de henvender ser til, i rimelig grad er oppdatert innen sitt område.

Praksistjeneste

NOF er positiv til at det kan bli satt krav til praksistjeneste etter endt utdanning, før endelig godkjenning gis. Optometrifaget har en svært selvstendig yrkesutøvelse. Situasjonen i dag er at man etter endt utdanning kan etablere seg uten noen veiledet praksistjeneste. Det hører til sjeldenhetene at dette skjer, men en periode med veiledet praksis vil sikre en høy kvalitet på tjenesten mot publikum til enhver tid.

§ 57. Vilkår for lisens

NOF er negativ til at **lisens** innføres som et begrep. Ved tilfeller der det av forskjellige årsaker er nødvendig å kunne gi en midlertidig godkjenning, bør dette begrepet benyttes.

En type "annenklasses" godkjenning, som en lisens lett vil oppfattes som, kan føre til forvirring blant publikum. Det vil være en håpløs informasjonsoppgave å få publikum til å skille mellom **autorisasjon og lisens**. NOF vil derfor anbefale at begrepet **midlertidig godkjenning (autorisasjon)** beholdes, og benyttes til disse tilfellene.

§ 61 - Samarbeid mellom helsemyndigheter og utdanningsmyndigheter.

Dette punktet vil best ivaretas gjennom at de sakkyndige råd opprettholdes, og benyttes til disse rådgivingsoppgavene. Sammensetningen av Optikerrådet er slik at det tilsammen har den kompetanse som er nødvendig for ivaretakelse av oppgavene som er skissert her. Se forøvrig kommentarene til §§ 56, 78 0g 79.

§ 62 - Utstedelse av autorisasjon, lisens og spesialistgodkjenning.

Det sies her at Departementet kan delegere myndighet til «utdanningsinstitusjoner eller private yrkesorganisasjoner». NOF vil utrykke skepsis til at denne myndigheten i sin helhet kan overlates til yrkesorganisasjoner. Et samarbeide mellom utdanningsinstusjoner og yrkesorganisasjoner er utmerket, men at en slik myndighet i sin helhet kan delegeres til en privat organisasjon, synes ikke å være den beste løsning.

§§ 78 og 79 - Opprettelse av Statens Helsepersonellnemd.

I forbindelse med Optikerforskriften 1 1988, ble det også opprettet et sakkyndig råd for optikerfaget - Optikerrådet. Dette rådet har siden hatt en sentral rolle i saker som angår godkjenning, klager og andre faglige spørsmål. Rådets sammensetning med to optikere, en øyelege, jurist og sekretær fra Helsetilsynet, har sikret rådet bred kompetanse i de saker Statens Helsetilsyn har ønsket behandlet i rådet.

NOF innser at separate faglige råd for alle autoriserte helsefag ikke er hensiktsmessig. Det fremgår imidlertid av lovforslaget §§ 78 og 79 at Statens helsepersonellnemd primært skal fungere som en klageinstans og er å betrakte som et ny forvaltningsinstans, jfr. merknad til § 78, side 174. NOF ser ønskeligheten av å etablere en uavhengig klageinstans som ledd i øket rettssikkerhet i saker der helsepersonell er involvert.

Nemdas sammensetning avspeiler nemdas funksjon. NOF er derfor i stor tvil om at den foreslåtte nemd ikke kan fungere som Helsetilsynets rådgivende organ i saker av fagspesifikk art - i likhet med det nåværende Optikerråd. Nendas sammensetning med 7 faste medlemmer sannsynliggjør denne tvil. Selv ved innkalling av en til to sakkyndige, vil den foreslåtte nemd være mindre egnet som rådsorgan for helsemyndighetene i fagsaker, f.eks i saker under de foreslåtte §§ 56 og 61.

NOF ber på denne bakgrunn om at også Helsemyndighetenes behov for fagråd, blir tillagt vekt i høringsbehandlingen og utformingen av det endelige lovforslag.

Avslutning

Norges Optikerforbund sier seg avslutningsvis generelt fornøyd med grunntankene i utkastet til ny lov.

Forbundet regner med å bli tatt med på råd når det skal utarbeides forskrifter som angår optikeres forhold og virksomhet.

Med vennlig hilsen
NORGES OPTIKERFORBUND

Tone Garaas

Tone Garaas
Generalsekretær/fagsjef